

Katja Krauřová a Gabi Maueová

PSI

Signály a emoce

Jejich pozorování
a výklad

NAKLADATELSTVÍ
PIPI

Také vychází:

Pracovní sešit ke knize PSI – Signály a emoce

Schopnost vidět drobné detaily řeči psího těla si můžete zdokonalovat a prověřovat pomocí pracovního sešitu, do kterého autorky připravily konkrétní otázky a úkoly k fotosériím, abyste se naučili lépe si všímat podrobností, vnímat situace jako celek a předvídat pravděpodobné následné chování. V sešitě najdete i prostor pro poznámky a řešení úkolů.

Formát 210 x 280 mm, 52 stran, barevné fotografie

Informace o autorech fotografií

Všechny obrázky včetně fotografie na titulní straně Kraußová, Katja a Maueová, Gabi, kromě těchto fotografií: Betzová, Ingrid: s. 73; Boisselleová, Gabriele (www.editionboisselle.de): s. 5; Braunová, Ursula: s. 278 vlevo dole; 329 všechny; Büschelová, Marion: s. 189 dole, 191 nahoře; Grobecker, Lina: s. 467 dole; Groteová, Esther: s. 165 vpravo nahoře; Haresová, Michaela: s. 6 nahoře, 8 nahoře, 103 vlevo dole, 158 nahoře; Hoffmannová, Natascha: s. 6 druhá shora; Hoffmannová, Sandra: s. 404 uprostřed; Janssenová, Anne: s. 13 vlevo, 194 nahoře, 443 dole; justjofotografie.nl: s. 8 dole; Kehrl, Jan: s. 132; Kess, Volker: s. 7 druhá shora; Kieferová, Anja: s. 7 nahoře; Koperniková, Renate: s. 6 třetí shora; Kovanidis, Pantelis: s. 6 dole; Kuhnová, Annalena: s. 26 dole uprostřed, 30, 115 uprostřed, 347 uprostřed a dole, 381 všechny; 382, 430 dole, 454–455, 462 uprostřed, 471 vpravo dole; Kuhnová, Sabine: s. 192 vpravo dole; Löfflerová, Silke: s. 203 vpravo uprostřed; Maue-Limbachová, Kristina: s. 63 dole, 89 dole, 223 vpravo nahoře, 240 obě nahoře, 316 nahoře, 371 obě, 417 dole uprostřed, 461 nahoře; Maueová, Lotte: s. 289 dole; Maue, Wolfgang: s. 13 vpravo; Mehrwaldová, Judith: s. 103 vpravo dole; Meisel, Thomas: s. 8 druhá shora; Meissnerová, Jutta: s. 245 nahoře; Munningerová, Nicole: s. 202 vpravo uprostřed, 281 vpravo dole, 288 horní dvě, 292, 368 obě, 377 všechny; Swiatkowska, Marta: s. 464 obě nahoře; Pecqueux, Mathieu: s. 459; Raidt, Peter: s. 242 vlevo dole; Rauová, Gisela: s. 188 nahoře; Rickertová, Dr. Daniela: S. 7 třetí shora; Schöningová, Dr. Barbara: 7 dole; Sieberová, Antonia: s. 55, 183 nahoře, 202 vlevo uprostřed, 207 dole; Wildová, Ingrid: s. 190 vlevo nahoře, 200 všechny, s. 201

Emotionen bei Hunden sehen lernen

© Originally published in German by Kynos Verlag Dr. Dieter Fleig GmbH, Germany, 2020

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této knihy nesmí být reprodukována ani vysílána v jakékoli podobě a jakýmikoli prostředky, elektronickými, digitálními či mechanickými, včetně fotokopíí, zvukových záznamů nebo jakýmikoli systémem pro ukládání a vyhledávání informací, bez písemného svolení nakladatele.

Autorky a nakladatel nenesou odpovědnost v případě náhodných nebo následných škod vzniklých na základě opatření, provádění nebo používání pokynů a doporučení obsažených v této knize nebo v souvislosti s nimi.

Copyright © Katja Krauß, Gabi Maue, 2020

Photos © Katja Krauß, Gabi Maue, Ingrid Betz, Gabriele Boisselle, Ursula Braun, Marion Büschel, Lina Grobecker, Esther Grote, Michaela Hares, Natascha Hoffmann, Sandra Hoffmann, Anne Janssen, Jan Kehrl, Volker Kess, Anja Kiefer, Renate Kopernik, Pantelis Kovanidis, Annalena Kuhn, Sabine Kuhn, Silke Löffler, Kristina Maue-Limbach, Lotte Maue, Wolfgang Maue, Judith Mehrwald, Thomas Meisel, Jutta Meissner, Nicole Munninger, Marta Swiatkowska, Mathieu Pecqueux, Peter Raidt, Gisela Rau, Dr. Daniela Rickert, Dr. Barbara Schöning, Antonia Sieber, Ingrid Wild 2020

Translation © Jana Dušková, 2023

© Nakladatelství PLOT, 2023

ISBN 978-80-7428-449-6

Obsah

Předmluva Lindy Tellington-Jonesové	5	16. Otřepávání	382
Ohlasy na knihu	6	17. Škrábání	390
Několik slov na úvod	9	18. Zívání	393
Katja Krauřová: Proč jsem chtěla napsat tuhle knihu	9		
Gabi Maueová: Jak vznikla tahle kniha	12		
Proč tedy tahle kniha?	14		
část 1		část 3	
Co nám prozrazuje psí tělo – popis detailů		Emoce	
1. Hlava	20	Emoce našich psů	402
Mimika a výraz obličeje	21	1. Kolik tváří má můj pes?	403
Výška hlavy a krk	30	2. „Pět F“ a další známky stresu	408
Ucho	40	Útěk (Flight)	410
Okno	55	Útok (Fight)	411
Ústa	87	Strnutí/zamrznutí (Freeze)	412
Jazyk	113	Omdlení (Faint)	413
Nos a dýchání	121	Šaškování (Fooling around, Flirt)	414
2. Tělo	126	3. Další známky stresu	415
Popis	127	Zintenzivnění konejšivých signálů, zde olizování	416
Různá držení těla u jednoho psa	132	Zintenzivnění zívání	416
Různá držení těla u dalších psů	138	Přetahování o vodítko, kousání vodítka	417
Různé chody	143	Naskakování	417
Držení těla při únavě	150	Vyskakování	418
Imponování	152	Ničení	418
Držení těla při výzvách ke hře	155	Vysunování penisu	418
Přenášení těžiště	163	Hlasové projevy: štěkání, vytí	419
Polohy vleže	188	Pocení	419
Ocas	202	Padání chlupů a tvorba lupů	419
Srst	223	Změny jazyka	420
Bolesti a nemoci u psů	236	Rozšíření zornic	420
Psi ve stáří	254	Odmítání jídla	420
		Nafukování tváří	421
		Slintání	422
		Neklid	423
		Pronásledování vlastního ocasu	423
část 2		4. Strach	424
Komunikační signály		Další projevy strachu	426
1. Olizování	261	Strach u mladých psů	427
2. Mrkání	277	Strach z neznámých předmětů	428
3. Odvrácení hlavy	283	Strach při setkání psů	428
4. Odvrácení těla	292	Když se hra zvrhne v potyčku...	429
5. Obcházení obloukem	295	Strach při spatření něčeho neobvyklého	431
6. Zpomalení a pomalé pohyby	305	Strach z cizích lidí	433
7. Přikrčení	311	Strach z neznámé příčiny	434
8. Sedání	320	5. Smutek	435
9. Lehání	324	Žal nad ztrátou dvou kamarádů	436
10. Zvedání tlapy	332	Depresivní nálada při falešné březosti	437
11. enichání	338	Náhlé střídání radosti a skleslosti	437
12. ůrání	349	6. Rozzlobenost, zlost, vztek	438
13. Oddělování vklíněním	357	Co znamená rozzlobenost?	439
14. Psí poklona	365	Co znamená zlost?	439
15. Bláznivé uskakování	373	Co znamená vztek?	439
		Rozzlobenost	440
		Rozzlobenost mezi mladým a dospělým psem	441
		Zlost	442
		Zlost kvůli neustálému obtěžování	443
		Zlost při setkání mladšího a trochu staršího psa	444
		Zlost kvůli bolestem	446

Vztek	448	Smích a úsměv	463
Vztek na protivníka za plotem	448	Radost z důvěrného kontaktu se vztahovou osobou	464
Vztek při setkání mladého a dospělého psa	449	Radost při vítání	465
Vztek na popeláře	452	Gesta sounáležitosti vůči lidem	465
7. Hnus	454	Gesta sounáležitosti vůči jiným psům	466
Hnus z klíš at	455	Projevy lásky	466
Hnus z podkladu	457	Radost z kontaktu s dětmi	467
8. Radost	459	Radost ze života navzdory hendikepu	468
Radost z předmětu	460	9. Zvědavost	470
Radost ze hry s jinými psy	460	Zvědavost u štěňat	471
Radost ze hry se známými lidmi	461	Zvědavost u vody	471
Radost ze samostatné hry	461	Zvědavost kombinovaná s opatrností	472
Radost z hrabání	462	Zvědavé držení hlavy	473
Radost z vody	462	Závěr	475
Radost z pohybu	462		

Předmluva Lindy Tellington-Jonesové

Obě autorky, Katju Kraußovou a Gabi Maueovou, znám od doby, kdy se účastnily kurzu Tellington TTouch® Practitioner, a velice si vážím jejich práce a důkladných znalostí o psech.

V roce 2014 se mi dostal do ruky první návrh této knihy, jejíž vydání se teď, o několik let později, stává skutečností. Už v té době na mě velice zapůsobila obsáhlost problematiky, výběr a kvalita fotografií a jejich přesný popis. Toto spojení vzbudilo naději na zcela nový způsob, jak pojmout a vysvětlit neverbální komunikaci psů. Umožnilo zviditelnit a srozumitelně vysvětlit toto téma nejen pro ty, kteří se chováním psů zabývají profesionálně, ale i pro každého, kdo drží v ruce vodítko.

Taková kniha byla naléhavě zapotřebí už dlouhou dobu a já jsem velmi ráda, že je teď na světě.

Tato kniha otevírá nový a nebyvalý přístup k řeči psů a zároveň doplňuje a obohacuje soubor knih o řeči těla a chování psů, které už vyšly. Obsahuje fenomenální sbírku fotografií, které zobrazují různá plemena v mnoha situacích s podrobným popisem jejich výrazového chování. Každá její stránka vás bude zvat, abyste se ponořili hlouběji do světa neverbální komunikace mezi psy.

Toto dílo bych bez přehánění označila za epické. Mělo by být přeloženo do mnoha jazyků a zpřístupněno širokému okruhu lidí, kteří milují psy!

Za náš Practitioner Training pro psy si přeji, aby se tato kniha stala povinnou četbou. Je to báječný, nepostradatelný doplněk k filozofii (a pracovní metodě), která charakterizuje Tellington TTouch®.

Ohlasy na knihu*

František Šusta

trenér a autor kynologických publikací

Jsem velice rád za překlad téhle knihy, protože je pro mne přesně tím, co mi pomůže posunout se v tréninku i vztahu se psy na mnohem vyšší úroveň.

Rád říkám, že trénink zvířete je rozhovorem obou zúčastněných stran a že z dobrého rozhovoru vzniká partnerství. Jenže rozhovor, ve kterém té druhé straně úplně nerozumíme, nemůže být dobrý. Budeme-li se bavit jen na téma „já ti dám povel, ty ho splníš, já ti dám pamlskek“, pak to bude povídání velmi povrchní. Je totiž především o potřebách člověka, nikoliv psa. Po-

kud se ale začnete do této knihy, dostanete možnost vidět mnoho psích sdělení. Otevře vám bránu do světa psích emocí a zpráv, které pes potřebuje sdělit svému okolí a které tak často zůstávají nevslyšeny. Jakmile touto bránou projdete a zjistíte, kolik vám toho doposud unikalo, začnete si všimát. A teprve tehdy to podle mne začíná být mezi námi a psem ten opravdový rozhovor a partnerství, ve kterém obě strany naslouchají jeden druhému. A to je přece ten důvod, kvůli kterému si většina z nás psa jako paráka do života pořídila.

Udo Kopernik

Člen představenstva Svazu německé kynologie (Verband für das Deutsche Hundewesen, VDH), tiskový mluvčí VDH

Otázka „Co si asi myslí můj pes?“ je velmi stará. Některé z jeho myšlenek už jsme odhalili. Ale možná zůstává skryto mnohem víc. A tohle „víc“ můžeme odhalit jen tehdy, když svým parákům budeme lépe rozumět, naučíme se „číst“ jejich emoce a sladíme je s našimi. Přitom nám pomůže právě kniha od Katji Kraußové a Gabi Maueové. Je to obrázková kniha v nejlepším slova smyslu – rozhodující momenty výrazového chování jsou v ní zachyceny na nespočetných fotkách a prakticky vysvětleny.

Pantelis Kovanidis

Majitel projektu „V.I.P.‘s K9 Project“, Řecko, certifikovaný trenér psů, kennel manager u „AL MAYYA K9 Kennels“, Spojené arabské emiráty

K nehodám mezi lidmi a psy dochází pouze v důsledku nedostatku pochopení. Psi jsou od přírody vůči lidem přátelští. To lidé psům ubližují nebo jim jednoduše nerozumí. Z toho důvodu mám velkou radost z vydání téhle knihy, protože je to báječný nástroj, který lidem pomůže naučit se rozumět psům. Pevně doufám, že se kniha rozšíří do celého světa a bude dostupná každému milovníkovi psů.

* v abecedním pořadí

Claudia Mattenová

Zakladatelka a jednatelka Easy Dogs

Když budeme umět číst řeč těla psa, přinese to pochopení, důvěru a bezpečnost všem zúčastněným. Bezpečnost pro nás samé a pro naše rodiny, pro prostředí, ve kterém se pohybujeme, a samozřejmě i pro samotné psy. Tahle nádherná kniha s velkým zaměřením na detail je velmi rozsáhlá, ale to má své opodstatnění. Je to skutečně podařená směs velkoformátních, ostrých a výrazných fotografií – a stručných, snadno pochopitelných a zapamatovatelných vysvětlujících textů!

Lily Merlinová

Instruktorka Tellington TTouch®, psycholožka, psychologická psychoterapeutka

Po přečtení téhle knihy už nikdo nezapochybuje, že zvířata mají city! Kniha obsahuje doslova neuvěřitelné množství vynikajících fotek, které autorky komentují s velkou láskou k detailu. Je to nezbytná pomůcka pro každého majitele psa, který chce svému čtyřnohému kamarádovi lépe porozumět a vyškolit si oko, a doufejme, že se zanedlouho stane standardním dílem i v kurzech pro trenéry psů.

Daniela Rickertová

Veterinární ředitelka, odborná veterinářka pro ochranu zvířat, odborná veterinářka pro veřejné veterinární lékařství

Kniha Katji Kraufové a Gabi Maueové mi pomáhá při každodenní práci úřední veterinářky. Často řešíme problémy, které pramení z nedorozumění mezi psem a majitelem. Díky mnoha vynikajícím fotografiím teď můžeme majitelům ukázat, jaké emoce má (a projevuje) jejich pes, a tak přispět k harmoničtějšímu soužití.

Dr. Barbara Schöningová

Odborná veterinářka pro chování a ochranu zvířat

Kniha podrobně popisuje výrazové prvky psů a uvádí, jaké informace poskytnou samostatně a ve vzájemné souhře. Upozorňuje čtenáře obzvlášť na decentní signály, jimiž psi projevují své emoce a motivace. Celistvý pohled doplňují popisy komplexních fotografií, například projevů nejistoty nebo stresu, a skupin chování, např. sociopozitivního nebo agresivního chování. Kniha je užitečná a prospěšná nejen pro majitele a majitelky psů, ale i pro trenéry a trenérky psů a veterinární lékaře a lékařky.

Dr. Viviane Thebyová

Veterinářka se specializací na behaviorální terapii, autorka knih, vedoucí Tierakademie Scheuerhof

Pro mě je při vzdělávání trenérů velmi důležité, aby dokázali číst jemné signály psů. Ty jsou v téhle knize velmi pěkně zobrazené a doprovázené množstvím

vysvětlujících informací. Citlivá komunikace je základem pro správný trénink, a tím i pro obohacující a harmonické partnerství. Autorky svými výmluvnými fotografiemi velkou měrou přispívají k lepšímu porozumění mezi člověkem a psem a já doufám, že se tyto znalosti budou šířit dál.

Mag. Gabriele Vanaová

Trenérka s certifikátem CNVC pro komunikaci bez násilí a autorka online kurzu „Loving Animals“

Je krásné, že konečně existuje obsáhlé dílo, které nám přibližuje psí říši díky pečlivému pozorování! Je to ideální doplněk k našemu online kurzu Loving Animals, který je založen na komunikaci bez násilí od Marshalla B. Rosenberga a mimo jiné se věnuje i nehodnotícímu pozorování. Knihu mohu doporučit každému milovníkovi psů, který se s potěšením a zájmem věnuje zdokonalování vlastních pozorovacích schopností, a tím i prohlubování vztahu se svým věrným kamarádem.

Dr. Daniela Zurrová

Veterinářka se specializací na behaviorální terapii

Po přečtení této knihy budou mít majitelé psů v rukou nástroje k tomu, aby svým psům skutečně porozuměli. Proto patří do knihovny každého odpovědného majitele psů.

Simon Prins

Školitel stopařských a služebních psů u nizozemské policie, zakladatel ACT – Animal Consultancy and Training

Emoce jsou klíčem k duši, a když je dokážete přečíst, tak se vaše komunikace se psem zintenzivní víc než kdy dřív. Katje a Gabi se podařilo nejen zachytit tyto emoce, nýbrž je také vysvětlit, a tak ve své knize ukázat čtenáři, jak najít klíč k duši svého psa. Jedná se o naprosto nezbytnou pomůcku pro každého svědomitého majitele psů.

Michaela Haresová

Trenérka Tierakademie Scheuerhof, vychovatelka psů a behaviorální poradkyně s certifikátem Průmyslové a obchodní komory (IHK), autorka a referentka, vychovatelka se specializací na pedagogiku za asistence zvířat

Skvělá kniha – skvělé autorky – skvělé fotky. Zřetelně a srozumitelně zobrazená psí řeč. Tip na knihu pro každého, kdo by se rád dozvěděl, co mu chce sdělit jeho pes. Specialitou téhle knihy je obrovské množství výmluvných fotek s odpovídajícím popisem řeči těla. Velice vhodná pro majitele i trenéry psů!

Několik slov na úvod

Katja Kraußová: Proč jsem chtěla napsat tuhle knihu

Jsem přesvědčená, že v některém minulém životě jsem musela být psem. Protože jak by jinak bylo možné, že je pro mě tak zjevné to, co mnoho lidí vůbec nevnímá – proč zvířata jednají tím kterým způsobem a proč jsou jejich vzájemné interakce právě takové, jaké jsou.

Mám tři sourozence, ale jen u mě měli rodiče pocit, že je skoro nezbytné, aby mi už ve třech letech darovali prvního psa.

Už tenkrát jsem se obklopovala všemi zvířaty, která jsem našla – ptáčaty, kočkami, myšmi a tak dále. Můj plyšový pes, vlastně malý hnědý medvídek, byl mým každodenním průvodcem s obojkem a vodítkem. Se všemi zvířaty jsem si povídala a moji první tři psi, Blacky číslo jedna a číslo dvě a Whiskey, se se mnou mimo jiné naučili lézt po žebříku, klouzat po klouzačce a čekat ve všech životních situacích. Když dnes vidím, jaké má většina majitelů potíže, když chtějí naučit svého psa čekat, natož lézt po žebříku, tak si říkám, že jsem musela dostat už do vínku dar určitého chápání.

Když jsme se přestěhovali do Berlína, uplynulo v mém životě pár let, kdy jsem vlastního psa neměla. Jinak jsem ovšem chovala snad všechna zvířata, která s člověkem mohou žít v bytě. Můj život obohacovali nejrůznější ptáci a hlodavci a přirozeně i psi, které jsem aspoň chodila venčit nebo o ně pe-

čovat. Z těch bych chtěla zmínit aspoň Karliho, bulteriéra, kterého jsem chodila venčit každý den po několik let a který mi byl dobrým učitelem.

Nakonec už jsem to bez vlastního psa nemohla vydržet, a jelikož moji rodiče taky milovali psy, vstoupila mi do života Sascha, tříbarevná kříženka border kolie. Společně s ní jsem už po čtyřech týdnech členství v jednom sdružení psích sportů začala sklízet úspěchy v prvních soutěžích. Zanedlouho jsme startovaly i na mistrovstvích. O tom se zmiňuji jen proto, že dnes jsem přesvědčená, že tyhle úspěchy jsem mohla zaznamenávat tak rychle pouze díky tomu, že mám hluboké pochopení pro psy a trénování zvířat. Považuji ovšem za důležité zdůraznit, že jim samozřejmě nevidím do hlavy a také vždycky nevím, co si myslí. Ale ve většině případů dokážu předvídat, co se stane, a mám pocit, že je mi úplně jasné, proč se to stane.

Pamatuji si, že když jsem v mládí aktivně pracovala v útulku pro zvířata a chodila na cvičiště, řekla mi trenérka Sabine, že bych mohla jednou napsat knihu, protože jí připadalo velmi zajímavé, když jsem komentovala interakce mezi našimi psy nebo mezi psy a jejich majiteli. Tenkrát jsem tomu říkala „překládání“ – společně jsme stály u plotu a přihlížely, jak ostatní trénují se svými psy, a já jsem přitom psům propůjčovala „hlas“. Vyslovovala jsem to, co

Blacky, první pes, se kterým jsem směla sdílet život

Blacky číslo dvě na klouzačce

si psi mysleli – lépe řečeno to, co jsem si myslela, že si myslí.

My máme názory a psi mají fakta. Proto bych si nikdy netroufla tvrdit, že přesně vím, co se odehrává v jiném jedinci, ale často se se svým názorem střetím, což mi dosvědčí reakce, která pak následuje.

Přitom si neustále uvědomuji, jak jsem ráda, že nejsem žádný vědec. Považuji se za praktika. Dotsud mě provázelo životem sedmnáct vlastních psů. Někteří pocházeli z útulku, některé jsem si adoptovala jako štěňata, jiné jako dospělé psy. Jsou to nejrozličnější plemena i kříženci a jedna fenka u mě zůstala z vlastního vrhu. Navíc jsem ve své psí škole přišla do styku s tisíci dalšími psy. To znamená, že mluvím na základě kombinace zkušeností a intuice. Když v téhle knize něco popisuji, tak je to můj názor a nevznáším žádné vědecké nároky na to, že mám pravdu. Chtěla bych se jen s ostatními lidmi podělit o své názory a umožnit jim, aby sdíleli to, co vnímám. Během více než tří desetiletí jsem si všimla, že mnoho lidí se naučí rozumět svým psům díky napodobování, když si po mém vysvětlení začnou všimnout u psů toho, čeho si všímám já.

Sascha pocházela z útulku. Pomohla mi složit maturitu a trávila se mnou volný čas během studií.

Náš boxer Whiskey

Porozumění a chápání je v mém životě velmi důležitý pojem. Proto mi hodně záleží na tom, abych svá zjištění mohla sdílet s co nejvíce lidmi.

Tak vznikla myšlenka sepsat s mou kamarádkou Gabi Maueovou tuhle obrázkovou knihu. Gabi znám od té doby, co jsme se obě účastnily kurzu na Tellington TTouch® Practitioner. O projektu téhle knihy jsme začaly mluvit už před mnoha lety a od té doby jsme sbíraly fotografie a videa.

Já jsem přitom vždycky kladla velký důraz na to, aby všechny snímky pocházely z přirozených situací – pokud můžeme mluvit o přirozených situacích, když je řeč o chovu psů v lidské společnosti. Ale rozhodně jsme psy nijak cíleně neprovokovaly a někdy jsme musely přerušit i velmi zajímavé série fotek jen proto, že jsme musely uklidnit danou situaci. Z toho důvodu některé fotky plně neodpovídají běžnému standardu kvality fotografií pro knihu. Jsou to momentky, které jsme v posledních letech shromažďovaly během nespočetných hodin.

Setkání psů nejsou nepodobná setkání lidí. To ovšem není hlavním důvodem k tomu, proč mi připadalo důležité používat pojmy, které bychom použily, kdyby naše kniha pojednávala o lidech. V posledních letech se v mnoha vědeckých disciplínách upozorňuje na to, co s námi dělá jazyk. Proč například říkáme rtům u psa pysky a ústům tlama a co to dělá se čtenářem? Nechte to na sebe působit a všimněte si, jestli vidíte nějaký rozdíl, když řeknu, že pysky jsou napnuté, nebo že rty jsou napnuté. Myslím, že „odborný jazyk“ používaný u psů způsobu-

je, že jsou psi považováni za něco „jiného“ a možná i „nižšího“. Lověku je dán do vínku odpor k neznámu. Proto si už prostřednictvím jazyka vytváří určitý odstup od tvora zvaného pes, což podle mého názoru psovi škodí. Ráda bych vyslovila tezi, že člověku se snáze zachází se zvířaty hrubě, když – i na základě jazykového vyjádření – to koneckonců není „nelidské“. Zkrátka a dobře, v téhle obrázkové knize jsme se zcela vědomě rozhodly pro lidskou terminologii, což znamená, že například záměrně používáme slovo rty namísto pysků. Na některých místech to i nám samotným připadalo dost zvláštní. Pokud jsme to tedy občas zcela přísně nedodržely, je to způsobeno tím, že jsme se to dlouhá léta učily jinak.

Doufám, že tuhle obrázkovou knihu dostane do rukou co nejvíce majitelů psů a že jim pomůže lépe porozumět psím pocitům a citům. Pouze díky porozumění totiž vzniká pochopení a soucit, což jsou dva základní pilíře dobrého vztahu. Všem, kteří si budou tuhle knihu prohlížet, přeji hodně zábavy a už teď se těším na případnou zpětnou vazbu.

Chtěla bych poděkovat své rodině, která mou lásku ke zvířatům nejen tolerovala, nýbrž vždycky ji plně podporovala. Kromě toho bych chtěla poděkovat všem svým zvířatům a samozřejmě především svým psům. Ti všichni byli a jsou moji nejlepší učitelé.

Katja Kraußová
Berlín, červen 2020

„Naučit se něco našeptávat zvířecím přátelům je cenné. Naučit se jim naslouchat je známkou nadaného milovníka zvířat.“

Linda Tellington-Jonesová

Gabi Maueová: Jak vznikla tahle kniha

Odjakživa cítím, že mě přitahují zvířata a hlavně psi a koně.

Rodiče mi dlouho nemohli splnit sen o vlastním koni nebo psovi. Později v mládí jsem měla svého prvního islandského poníka – první vlastní pes mě doprovázel až téměř ve dvaceti letech. Proto jsem dětství a mládí trávila více v útulku pro zvířata a na jízdárně než doma.

Odjakživa mě při kontaktu s koňmi fascinovali bázlívi a nejistí jedinci, s nimiž jsem si vždycky dokázala poradit a získat jejich důvěru.

Když se k nám v roce 1985 nastěhoval Tiber, dvánáctitýdenní pyrenejský ovčák, proměnila se záliba v hluboký a intenzivní vztah. Tiber ve třech letech oslepl, ze začátku byl naprosto znejistělý a i později byl hodně odkázán na své lidi.

Pro Tibera jsem se naučila číst v ostatních psech a předvídat jejich nálady, abych mu při setkání s nimi dokázala dodat potřebnou jistotu. Tiber s námi byl více než čtrnáct let, zažil spoustu kontaktů se psy a žádný cizí pes na něj nikdy vážně nezaútočil. Postupem času jsem zjišťovala, že se můžeme čím dál víc spoléhat na jeho vlastní rozhodnutí – především pro napjaté situace si vytvořil jakousi „intuici“. Už nemusel nezbytně vnímat jen očima.

Abychom Tiberovi usnadnili život, rozhodli jsme se vzít si stejně starou fenku téhož plemene. Když k nám přišla, byla velmi nejistá při setkáních s cizími lidmi a psy jiných plemen. Bohužel se chovala velmi ofenzivně a chňapala po nich. Fanny mě naučila všimnout si jejich signálů a jejího volání o pomoc a jednat podle toho, pokud možno už před začátkem případné eskalace. S Fanny jsem si uvědomila, jak subtilně a rychle vznikají nálady a emoce a jak rychle se mohou měnit.

Nedělalo mi potíže číst ve svých psech a rozumět jim. Od absolvování kurzu na Tellington TTouch® Practitioner jsem měla možnost tuhle schopnost prohlubovat a rozšiřovat v kontaktu s cizími psy. I neznámí psi mi projevovali velkou důvěru, když jsem dbala na jejich signály, respektovala jejich aktuální náladu a věnovala jim patřičnou pozornost.

Od té doby mi metoda Tellington TTouch® obohacuje a ovlivňuje život a já jsem za to Lindě Tellington-Jonesové velmi vděčná.

Ve věku devíti a půl roku už byla z Fanny velmi sebejistá fenka, která dávno zapoměla na své těžké začátky. Pak nám zemřela při narkóze.

Kvůli Tiberovi, který smrt Fanny těžce nesl, jsme si velmi brzy vzali štěně, jedenáctitýdenní fenku Quivive z chovné stanice mé kamarádky Else Großpietschové.

Quivive vyrůstala na metodě Tellington TTouch® a nepotřebovala téměř žádná výchovná opatření, protože náš vztah byl založený na vzájemné důvěře a respektu. Už ve velmi mladém věku se stala mou partnerkou a spolupracovala se mnou v mých kurzech, individuálních trénincích i skupinových lekcích. Dokázala mistrovsky číst a používat psí řeč těla a signálů. Každý den jsem se od ní naučila něco nového. Quivive nás opustila v patnácti letech, v době, kdy jsme dokončovaly tuhle knihu. V ní bude žít dál.

K situacím, ve kterých se Quivive jeví na fotografiích jako nejistá až bázlívá, bych jako její vztahová osoba chtěla říct, že nikdy nebyla sama, nýbrž vždycky mě měla za zády a nikdy toho na ni nebylo příliš.

Vždycky jsem se orientovala podle Quivive, když šlo o to, jestli připustí nějaké setkání, nebo se rozhodne se mu vyhnout. Když jsem fotografovala, tak jsem samozřejmě také pečlivě pozorovala řeč těla druhého psa, abych si byla jistá, že Quivive není v ohrožení.

Když Quivive reagovala při přiblížování váhavě, věděla jsem, že si na druhém psovi všimla něčeho, co v ní vyvolalo opatrnost. Pro mě to velmi často nebylo tak zjevné, ale na Quivive jsem se mohla spolehnout – a zase se od ní něco přiučit. Byla to totiž dokonalá učitelka. Jen dvakrát jsem zažila, že se při hodnocení jiného psa spletla.

Během kurzu na Tellington TTouch® Practitioner, do kterého jsem se zapsala v roce 1998, jsem se seznámila se svou nynější kamarádkou Katjou Kraubovou. Fascinovalo mě nejen to, jak dobře dokáže číst ve svých psech a posuzovat je, ale i to, jak rychle se dokázala rozhodnout ve prospěch psa i člověka a podle toho bleskurychle jednat.

V té době jsem pociťovala stále větší potřebu se nejen učit metodu Tellington TTouch®, ale dozvídat se víc i o chování a emocích psů.

Gabi Maueová a Quivive

Při mnoha společných rozhovorech s Katjou nakonec vznikl nápad na tuhle obrázkovou knihu.

Přibližně v roce 2010 jsme začaly pro knihu cíleně pořizovat fotografie. Především Katja pořídila obrovské množství fotek nejrůznějších psů. Samotné prohlížení a třídění fotek nám trvalo dlouhé měsíce. V roce 2014 jsme měly pocit, že už jsme dost daleko na to, abychom svůj nápad předložily nějakému nakladatelství. Udo Kopernik (VDH) nám k tomu vytvořil profesionální předběžný grafický návrh, za který jsme mu velmi vděčné.

Po počátečním nadšení v nakladatelství, které jsme tehdy oslovily, následovalo odmítnutí s odůvodněním, že kniha je příliš specializovaná na úzký okruh čtenářů. Byly jsme zklamány a následova-

Od června 2020 patří k naší rodině Anuk. Ten bude těžit ze všeho, co mě naučila Quivive a všichni ostatní psi.

la jakási „propast“, do které jsme spadly. Až začátkem roku 2019 jsme začaly přemýšlet, jestli se máme do projektu dát znovu, nebo od něj definitivně upustit.

Pak jsme našly Kynos, nakladatelství, které bylo ochotné naši knihu vytisknout. Byly jsme velmi šťastné a myslely jsme si, že jak obsahově, tak i z hlediska výběru fotografií je kniha vlastně již připravená k tisku. Chyba lávky! Vyžadovala ještě více než rok intenzivní práce na členění, struktuře a výběru fotek, než mělo nakladatelství v ruce hotový rukopis.

Gabi Maueová
červen 2020

„Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal.“

Antoine de Saint-Exupéry, Malý princ

Pro tedy tahle kniha?

My, autorky Katja Krauřová a Gabi Maueová, už mnoho let vyučujeme metodu Tellington TTouch® pro psy různých plemen, charakterů, různého věku a různých zkušeností z dosavadního života.

Všimly jsme si, že i lidé, kteří své psy milují a jsou přesvědčení, že jim rozumí, a proto také našli cestu k nám a k našemu umění, jak zacházet se psy, buď emocím svých psů vůbec nerozumí, nebo je chápou naprosto špatně.

To má několik důvodů, počínaje kulturními rozdíly, například tím, jak zacházeli se psy už jejich rodiče nebo jestli s nimi žili psi v rodině, přes uplatňování zastaralých tréninkových metod založených na trestání, „protože jinak by přece pes dominoval celé rodině“, až po nesprávný výklad řeči těla a signálů psů. K poslednímu bodu už existuje několik knih, které tuhle komunikaci prostřednictvím řeči těla velmi dobře popisují. Nám ovšem vždycky chyběl podrobný popis v obrazové podobě. Proto jsme začaly fotografovat psy v interakci s námi lidmi, s jinými psy nebo samotné v různých životních situacích.

Samozřejmě jsme si vědomy toho, že fotografie – podobně jako fotosky z videofilmu – zachycují jen jeden okamžik, který se dá těžko interpretovat.

Proto máme v téhle knize velmi mnoho fotosekvencí, které byly pořízeny rychlostí přibližně sedm fotek za sekundu.

Vzájemná komunikace psů probíhá rychle a zpočátku většinou velmi subtilně, než psi začnou vysílat zřejmé a nepřehlédnutelné signály. Tuhle subtilní komunikaci často nedokážeme vnímat pouhým okem. Mění se ve zlomcích sekundy a podle situace může probíhat na jedné straně těla jinak než na druhé – když se pes například nachází mezi dvěma psy a každému vysílá jiné signály.

Jen málo lidí má schopnost vnímat v těchto rychlých frekvencích. A ani každý pes nedokáže vnímat tak rychle – i zde existují individuální rozdíly.

My jsme samy pro sebe konstatovaly, že rozsáhlé pozorování a vyhodnocování fotek vedlo ke vzniku jakési intuice pro vyhodnocování situací, především než dojde k eskalaci.

Rozdíly

Krátkosrstí světlí psi bývají často čitelnější než tmaví psi s dlouhou srstí. Psi s výraznou kresbou v obličejí jsou pro jiné psy často čitelní lépe než psi s jednobarvným obličejem. Někdy to ovšem může způsobovat problémy u psů, kteří například nemají rádi, když na ně někdo upřeně zírá, protože markantní kresba kolem očí může vypadat jako upřený pohled.

Rozhodly jsme se použít hodně srovnávacích fotek k různým emocionálním náladám našich vlastních psů, protože ty známe nejlépe. Proto vám hned na začátku představíme „hlavní hrdiny knihy“. Velká část knihy je ovšem věnována i popisu a výkladu řeči těla psů nejrůznějších plemen a typů, abyste při čtení a prohlížení knihy měli možnost vnímat i rozdíly mezi jednotlivými plemeny.

Každý z našich psů je individualita, projevuje city různě silně nebo dává přednost určitým signálům a jiné naopak používá jen vzácně.

Podle svého charakteru a temperamentu projevují psi řeči těla spíše zdrženlivě nebo spíše ofenzivní chování.

I kvůli těmto rozdílům si mohou majitelé tyhle signály také vykládat velmi různě. Tak například jeden portrét Quivive, na kterém podle Gabi vyhlíží velmi znuděně, vyvolal u jednoho majitele psů téhož plemene tento komentář: „Když mají moji psi tenhle pohled, musím dávat velký pozor, jinak budou v příští chvíli v prachu.“

Tady byl vykládán pouze výraz obličeje Quivive, protože se jednalo o portrét. Pravděpodobně by tady bylo důležité podívat se na celé tělo, aby se dal vyvodit závěr o emocionálním stavu Quivive a aby se dalo uplatnit srovnání s jinými psy. Z toho důvodu jsme se soustředily nejen na zobrazování obličejů, nýbrž pořizovaly jsme i srovnávací obrázky celého těla.

Snažily jsme se vždycky nejdřív popsat pokud možno neutrálně to, co je na fotografii, a pak teprve podat její výklad.

Výrazové chování může být ovlivněno vnějšími faktory, jako je počasí, teplota, světelné podmínky, prostorové poměry, podklad atd., a/nebo vnitřními faktory, jako je rozdílná výraznost smyslových vjemů, hlad nebo žízeň, omezená pohyblivost při bolestech atd. To všechno působí ve vzájemné

souhře, a proto nám ze začátku poslouží izolovaný pohled na jednotlivé části těla k tomu, abychom si vytrénovali oko – a teprve potom se pokusíme podchytit celek!

Záleží nám na tom, aby si majitelé vycvičili pohled a vnímání emocí vlastních, ale i cizích psů, aby si vypěstovali právě tu „intuici“, o které už jsme hovořily. V situacích, ve kterých se náš pes setká s jiným psem nebo s lidmi, musíme na základě zkušeností s ním posoudit, zda potřebuje podporu a v jaké podobě. Způsob, jakým mu poskytneme pomoc, by pro něj měl být srozumitelný a neměl by u něho vyvolat ještě větší stres, protože to by mělo negativní dopad na náš vzájemný vztah.

Emoce – zprofanovaný pojem

Emoce poci ují a projevují i psi. Radost, zlost, strach, zvědavost, láskyplnou přítulnost, hnus nebo zklamání, to všechno jsou emoce, kterých jsme si u svých psů asi všimli už všichni.

Přítom je nám jasné, že i samotní lidé velmi rozdílně vnímají vlastní pocity nebo pocity druhých lidí. To závisí na velmi mnoha faktorech. Jak potom chceme rozpoznat emoce zvířat, tady konkrétně psů?

Přesto může být užitečné používat výrazy, kterými označujeme lidské emoce, pokud si přitom budeme opakovaně připomínat, že si jimi nemůžeme být stoprocentně jisti. Kynologie je totiž se zkoumáním takových pojmů teprve v počátcích.

Vědci také například dosud nezastávají jednotný názor na to, jestli psi mohou poci ovat i závist nebo žal a jestli tyhle city vypadají podobně jako u nás. Je snad možné, že psi prožívají například mnoho různých druhů lásky, stejně jako mají Inuité mnoho různých výrazů pro sních (z knihy Johna Bradshawa *Cesta do psí mysli*, nakladatelství Plot)?

Vyjadřují psi řečí těla a signálů rozdílně to, jak například poci ují radost? Jsou „žárliví“ v našem slova smyslu, nebo je v nich chování, které připomíná žárlivost, vyvoláváno jiným základním pocitem? Má snad něco společného se strachem z odloučení, hlídáním, obranou zdrojů nebo snahou zabránit příliš velké blízkosti cizích psů nebo lidí kvůli nejistotě?

Tahle kniha má pomoci při rozpoznávání emocí a nálad na fotografiích. Chcete-li se naučit skutečně rozumět vlastnímu psovi v téhle oblasti subtilních signálů a řečí těla, doporučujeme vám fotografovat svého psa ve všech životních situacích. Potom se na své série fotek velmi pozorně podívejte a cvičte se v neutrálním pozorování a popisování, než vůbec pomyslíte na jejich výklad!

V první části knihy nejdřív popíšeme pouze detaily jednotlivých částí těla při komunikaci. Později však bude k výkladu a posouzení nějaké nálady vždycky důležitý pohled na celkové držení těla a konkrétní situaci.

Abby mohli psi vést co nejlepší život ve svých rodinách, potřebují, aby je lidé nejen milovali, ale také aby viděli jejich potřeby a brali je na vědomí, aby jim věnovali respekt a pochopení v každodenním životě a ve všech životních situacích. K tomu bychom chtěly přispět touhle knihou.

Naši hlavní hrdinové
Gabiini psi

Fenka vlčího špice Litla *1982

Pyrenejský ovčák Tiber *1995

Fenka pyrenejského ovčáka Zinfandelle, přezdívána Fanny *1995

Fenka pyrenejského ovčáka Quivive *2004

V mém srdci žijí dál.

Katjini psi

Zleva doprava: kříženka portugalského podenga Tamika (přezdívána Mika) *2009
fenka jorkšířského teriéra Eve *2004; fenka schafpudla Arwen *2010
ruská kříženka Jean *2019; australský honácký pes Neo *2018
fenka zlatého retrívra Shoucraan (přezdívána Rani) * 2009
fenka zlatého retrívra Dhanyabaad (přezdívána Dhanyi) *2016
španělská kříženka Cinderella (přezdívána Ella) *2010

Zleva doprava: kříženka teriéra Ischka *1996
fenka border kolie Momo *1999
kříženka border kolie a pudla Taschka *1999
kříženka ovčáka Dodger *1990
německý ovčák Drigon *1993
Všech pět psů je už v nebi

Část 1

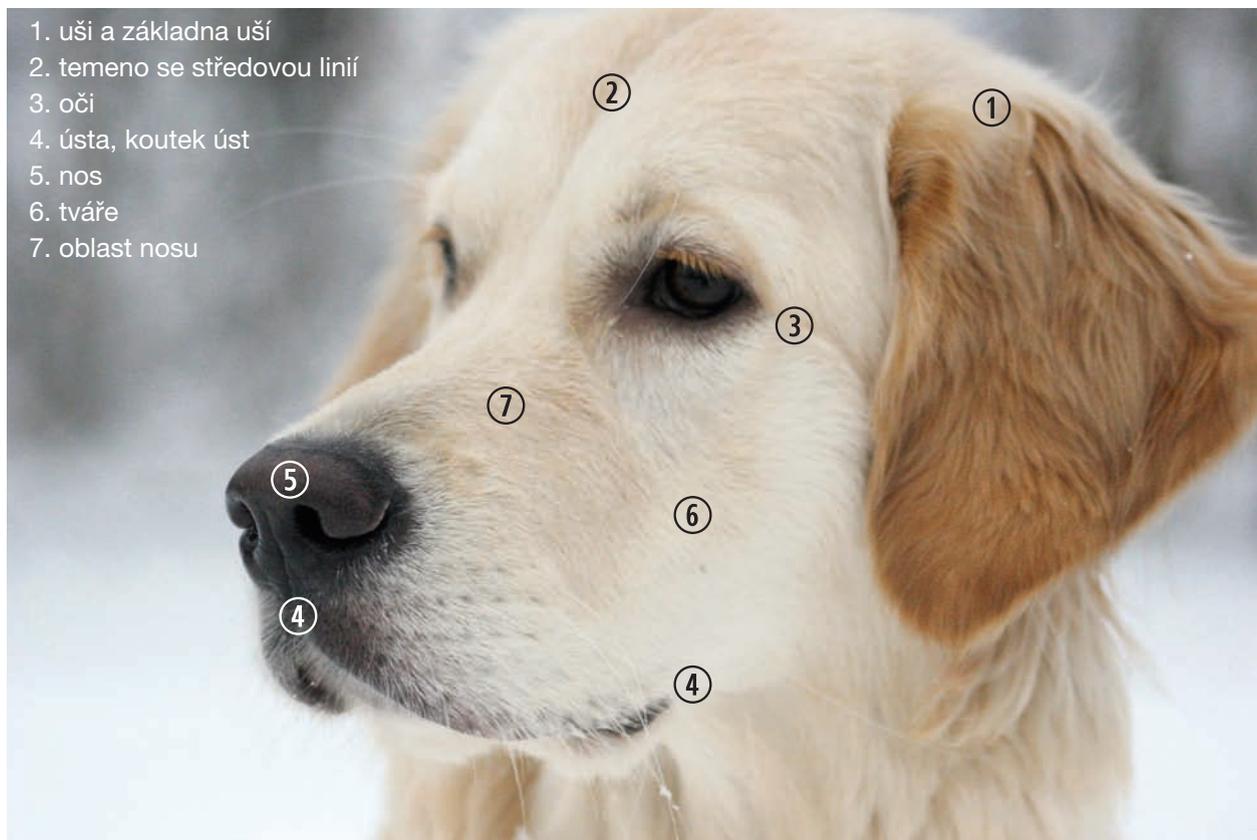
*Co nám prozrazuje psí tělo –
popis detailů*

1. Hlava

Když se podíváme na hlavu, máme tu různé oblasti, které nám mohou poskytnout spoustu informací, a si je prohlédíme jednotlivě nebo vcelku. Tady najdete přehled oblastí hlavy důležitých pro výklad nálady.

Mimika a výraz obličeje

Psi mají velmi diferencované svalstvo obličeje. V tkáních a těsně pod kůží se nachází množství drobných svalových provazců, které ovládají výraz obličeje.

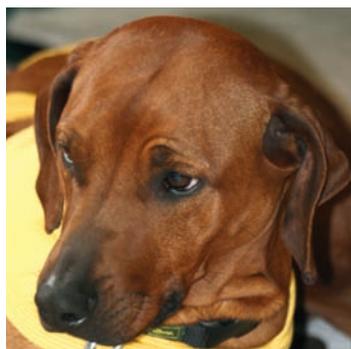
Na základě mimiky obličeje se dají dobře vyčíst různé nálady. Psi ale mimiku používají i ke komunikaci. V závislosti na situaci ji mohou používat i asymetricky.

Subtilní změna s jednostranně zvednutým koutkem úst při přiblížení psa z této strany

Zřetelná změna se zvednutým horním rtem, tvorbou vrásek v oblasti nosu a vyceněnými tesáky

Pozvednutí levého obočí s vytvořením vrásek nad okem

Jednostranné mžourání kvůli olizování matky z této strany

Jeden pes – dva obličej

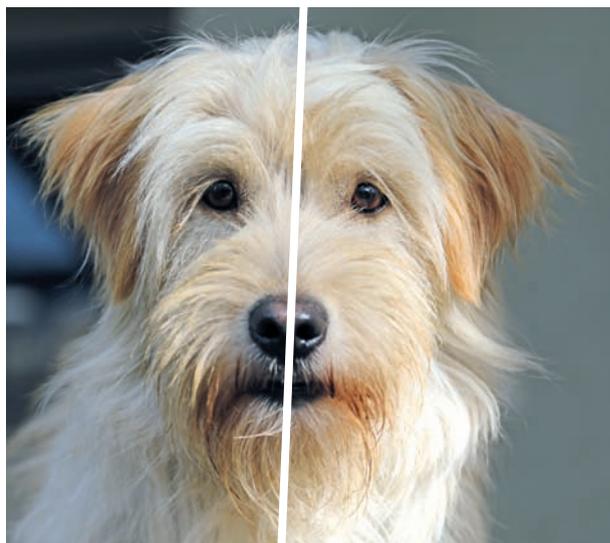
Podobně jako lidé mohou mít i psi dvě různé poloviny obličej, které mají rozdílný účinek, zdůrazněný

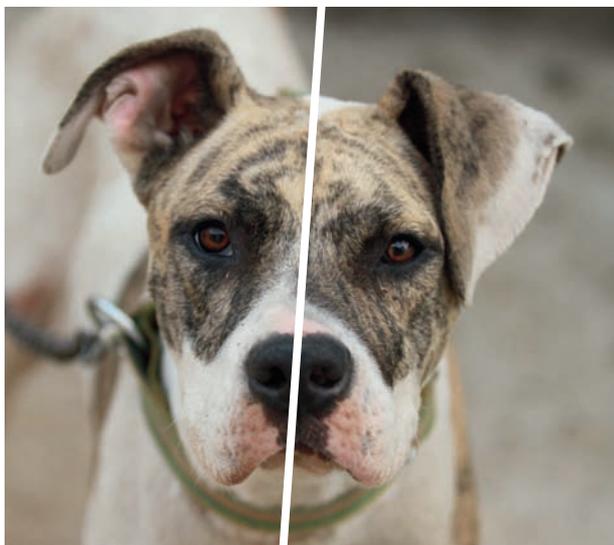
Uvolněný radostný obličej se dvěma skoro stejnými stranami a stejnou polohou koutku úst. Tady je celkový výraz psa z obou stran velmi podobný.

například výraznými znaky v obličejí nebo rozdílným postavením uší (viz též kapitola Oko, s. 82).

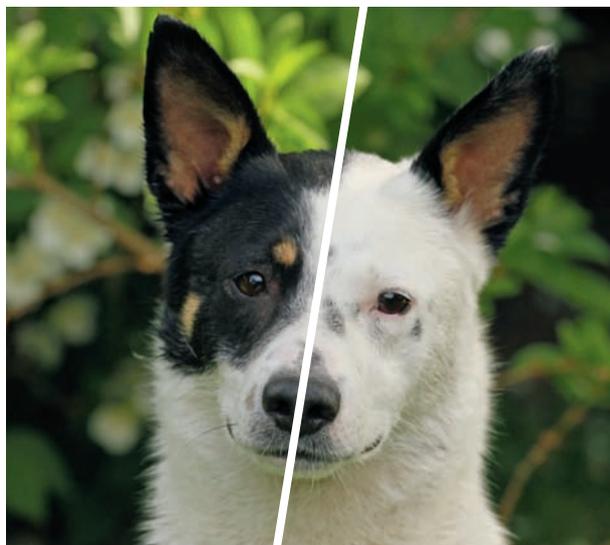
My často vnímáme spíše opticky výraznější polovinu.

Uvolněný obličej s očima, které vypadají různě velké. Tady může strana s větším okem dělat dojem pozorného až upřeného pohledu.

Mírně napjatý obličej při pozorném pohledu, s asymetrickými znaky a rozdílným postavením uší. Tady může být posílen dojem přímého očního kontaktu, vlevo díky znakům kolem očí, postavení uší a zdánlivým vráskám na temeni.

Mírně napjatý obličej při pozorném pohledu, se silně asymetrickými znaky a trochu šterbinovitým okem. U tohoto psa může přímý pohled tmavého oka v tmavém znaku na obličejí se světlou skvrnou u oka působit znepokojivě.

Zakrývejte si na fotkách vlevo střídavě vždy jednu polovinu obličej a nechte na sebe působit viditelnou polovinu. Jak to vnímáte? Je vnímání u jednotlivých polovin obličej rozdílné? Jaké přitom máte pocity?

Vrásky a temeno

Tvorba vrásek na temeni a na čele patří k mimice obličeje a leccos vypovídá o náladě a emocích psa. Na tvorbě vrásek se rozhodujícím způsobem podílí držení uší a poloha obočí.

Podle počtu a hloubky vrásek poznáme, jestli se pes pozorně dívá, nebo je uvolněný. Psi ale mohou vráskami v obličeji a na temeni vyjadřovat i stres, strach nebo zlobu a mrzutost. Změny probíhají většinou velmi subtilně na rozdíl od zřetelné hrozby s odpovídající tvorbou vrásek kolem úst a nosu.

I tady je důležité si všimat, kolik vrásek má pes v obličeji normálně a jak výrazné jsou vrásky tvořeny v klidné situaci.

Abychom mohli jednat předvídavě, je užitečné vnímat počínající tvorbu vrásek, a tedy i změnu mimiky obličeje.

Uvolnění psi zpravidla tvoří v obličeji jen málo vrásek. Výjimkou jsou příslušníci těch plemen, která mají hodně vrásek už od přírody. Těm jiní psi často nerozumí, především v případě, že jim s podobnými plemeny chybí zkušenosti.

Vrásky jsou lépe znát u krátkosrstých psů než u dlouhosrstých.

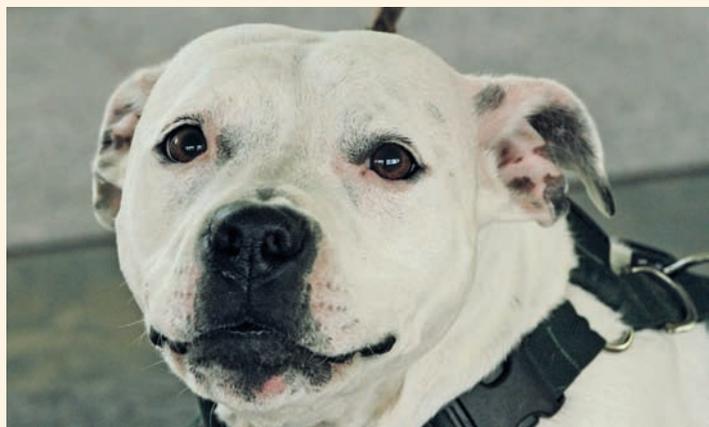
Od uvolněnosti k napětí

Nala, kříženko boxera, se účastní se svou majitelkou kanisterapeutického kurzu „HUNDGESTÜTZT“ v Berlíně. Celkem uvolněně sleduje dění v kurzu (foto vlevo). Pak začíná projevovat čím dál větší zájem (foto vpravo).

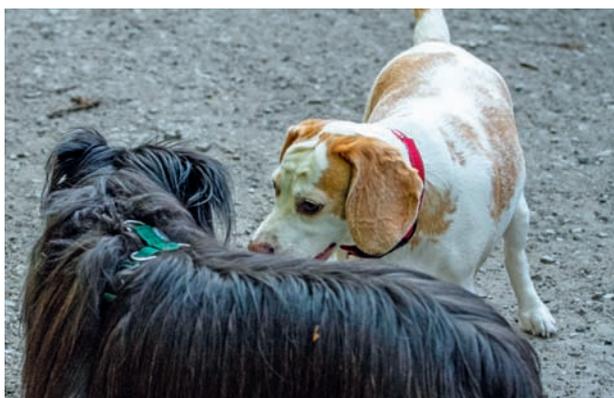
Hladké temeno (vlevo) a vrásky na temenu (vpravo) při rostoucím napětí. Vrásky vznikají pozvednutím uší a stažením obočí. Tím se změní i velikost očí.

Od napjatosti k uvolnění

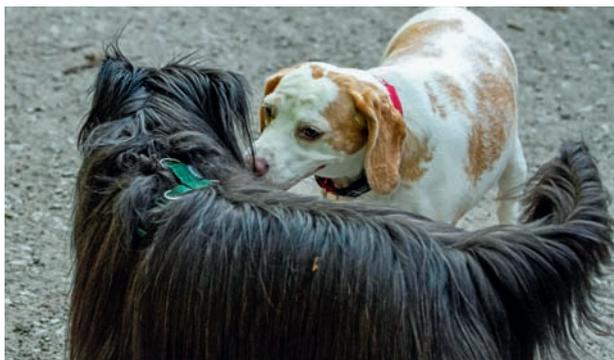

Bonnie je malá fenka amerického stafordšířského teriéra s velkým temperamentem a velmi vysokým svalovým napětím. Napětí (foto vlevo) a následné uvolnění (foto vpravo) po absolvování kurzu sebedůvěry Tellington je u ní dobře znát na vzhledu kůže v oblasti temena. Zviditelní se kontury lebky. Napnuté temeno (vlevo) způsobené výrazným stažením uší dozadu při velkém napětí a měkkčí temeno (vpravo) s viditelnější středovou linií při přibývajícím uvolnění.

Uvolnění při navazování kontaktu

Tady se Quivive setkává s fenkou bígla, která má na temenu zřetelné vrásky. Má zájem o kontakt s Quivive, ale udržuje si odstup a vystrkuje krk a hlavu.

Temeno bígla se postupně uvolňuje, vrásek je podstatně méně a jsou mělčí. Obě fenky postupně stále více navazují kontakt.

Přetrvávající mírné napětí ze zájmu

Světlý labrador potkává černou Taschku a světlou Tamiku (v popředí). Má zájem o Tamiku a je trochu vzrušený. Má zježené chlupy na zádech. Díky vztyčení uší vznikají vrásky na temenu.

Je dobře vidět, že vrásky se tvoří pouze na straně obrácené k fenkám. Uši Tamiky zaujmají polohu typickou pro „flirt“, jsou namířené zřetelně do strany a dozadu. Tato poloha uší vzniká, když o sebe pes a fena projevují zájem a navazují kontakt.

Přetrvávající mírné napětí ze zájmu

Tenhle pes žije v chovné skupině plemena sloughi v Tunisku na velkém dvorci. Je zvyklý na kontakt s ošetřovateli, ale jen zřídkakdy zažívá kontakt s cizími lidmi. Tady prochází kolem Katji, která nehybně stojí.

Mírné napětí

Drobné vrásky na čele při přibližování k cizímu člověku (v tomto případě ke Katje s fotoaparátem)

- základna uší mírně vztyčená
- uši namířené dozadu
- špičky uší visí dolů

Rostoucí napětí

Další přibližování ke Katje. Zřetelná tvorba vrásek v oblasti temena mezi ušima

- základna více vztyčená
- uši namířené více dopředu, vnější strana směřuje dopředu
- špičky uší trochu zpevněné

Klesající napětí

Uši směřující dozadu ukazují zbytkové znepokojení způsobené přítomností cizí osoby.

- základna uší méně vztyčená, směřuje do strany a spíše dozadu
- uši těsně přiléhají k hlavě a míří dozadu

Tvorba vrásek na temenu – z jiné perspektivy

Na další fotosérii z jiného úhlu pohledu jsou dobře znát změny tvorby vrásek na temenu v závislosti na postavení uší. Postavení uší zase závisí na míře uvolnění.

Uvolnění

- hladké temeno
- uši směřují volně do strany a dozadu

Napětí

- vrásky na temenu
- uši vzpřímené v základně

Úhel pohledu.....

Tenhle úhel pohledu se majiteli nabídne, když jde pes před ním na vodítku. Tady máme zpravidla jen málo možností pozorovat tvorbu vrásek na obličejí. Můžeme však dobře vnímat postavení uší, a tím i míru pozornosti psa a směr jeho pohledu.

Mnoho psů dává vzpřímením základny uší a zvýšenou tvorbou vrásek na temenu už na dálku najevo, že něco spatřili, ucítili nebo zaslechli. Díky tomu máme víc času jednat předvídavě, například u psa, který má problémy při přiblížování k jiným psům nebo lidem, nebo u psů s velkou loveckou vášní.

Pozorování změn na temenu samozřejmě není možné u psů s dlouhou srstí, ale i u nich je dobře znát postavení uší. Tady jsou změny velmi subtilní a nedají se snadno poznat. Když ale budete často a dlouho pozorovat postavení uší dlouhosrstého psa, naučíte se včas rozpoznávat i drobnější změny a správně je posoudit.

Mírné napětí

- uši jsou vzpřímené v základně a směřují do stran
- špičky visí volně dolů

Z toho lze vyvodit, že temeno není příliš napnuté.

Trochu větší napětí

- uši jsou v základně obrácené dál dozadu
- špičky uší směřují dolů

Z přiblížení špiček uší lze vyvodit, že je temeno napnutější.

Zřetelné napětí

- uši jsou v základně obrácené dozadu
- špičky uší odstavají dozadu a dolů

Z toho lze vyvodit, že se zvýšilo celkové napětí a že je tedy napnutější i temeno.

Neúmyslná změna výrazu obličejí

Příslušníky plemen, která mají už od přírody hodně vrásek, ostatní psi často špatně chápou, zejména když jim s takovými psy chybí zkušenosti. Mohou totiž snadno vyvolávat dojem, že se dívají upřeně neboli fixují pohledem, nebo že je jejich pohled dokonce hrozný, i když se do určitého směru dívají třeba jen se zájmem.

Bordeauxská doga

Kříženec rhodéského ridgebacka

Buldok

Nedorozumění vyvolané rozdíly mezi plemeny – příklad

Francouzského buldočka tady obklopují zvědaví psi. Jeho obličej s množstvím vrásek nad očima vypadá napjatě, uši ale mají spíš „flirtovací“ polohu. Číst v takových psech bývá někdy opravdu těžké a při pozorování nebo výkladu je třeba zohlednit i všechny ostatní detaily řeči těla.

Fenku Jean zřetelně zaujal výraz obličeje s černými znaky (maskou) a vrásky v obličeji francouzského buldočka. Těžiště těla přenesla dozadu (viz foto vlevo). Zřejmě si ještě není jistá, jestli má buldočka vyzvat ke hře nebo radši vzít nohy na ramena – a nakonec zvolí druhou možnost.

Změny výrazu obličeje způsobené košíkem a ohlávkou

Psi, kteří nosí košík nebo ohlávkou, mají omezené možnosti, když chtějí cíleně pohybovat jemnými obličejovými svaly. To může způsobovat i pohodlný košík s měkkými vycpávkami. Omezení je ještě výraznější, když ohlávka nebo košík optimálně nepadnou nebo když psovi vadí. Tam pak může nastat změna výrazu obličeje. Když se pes necítí dobře, má to většinou vliv nejen na jednotlivé části těla, ale i na celé tělo.

Košík může změnit výraz obličeje, protože některé jeho části (např. oči) podtrhuje, zatímco jiné (např. ústa a koutky úst) zakrývá. To může zhoršovat komunikaci s jinými psy.

I ohlávka může měnit výraz obličeje, například když není dobře vidět koutek úst.

!!!
Ohlávky a košíky by měly být dostatečně široké v oblasti úst a nosu, aby pes mohl dýchat s vyplazeným jazykem, když potřebuje vyrovnat teplotu, a aby mohl otevřít ústa při komunikaci nebo když se potřebuje uklidnit.

Rozpoznávání emocí.....

DogFACS

Od roku 1978 vědci usilují o standardizaci popisu mimiky (mj. Paul Ekman, Wallace V. Friesen: *Facial Action Coding System: A Technique for the Measurement of Facial Movement*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, Calif. 1978, OCLC 605256401).

Facial Action Coding System neboli FACS je technika pro rozpoznávání mimiky a emocí u člověka a v současné době se používá i u různých druhů zvířat včetně psů (DogFACS, 2013).

Význam jednotlivých výrazů obličeje je zřejmě univerzální, ale rozdíly se mohou vyskytnout v závislosti na plemenu a to pak někdy ztěžuje chápání i psím protějškům. Proto je důležité, aby psi nevyrůstali jen mezi příslušníky jednoho plemena, nýbrž aby se už v prvních měsících života seznamovali i s různými jinými plemeny, aby se seznámili s různými „dialekty“ výrazového chování.

Věděli jste, že rozdíly ve způsobech, jak psi používají mimiku obličeje, mají zřejmě vliv i na nás lidi?

U psů se v uplynulých tisíciletích vyvinul sval, kterým dokážou zvednout vnitřní stranu obočí. Vlci tenhle drobný sval nemají. Když pes zvedne obočí, tak se mu zvětší oko, a tím získá mládečí výraz. Navíc přitom může připomínat smutného člověka. Vědci se domnívají, že tím psi u člověka vyvolávají pečovatelský reflex.

Ve studii, pro kterou byla vytvořena technika DogFACS, bylo prokázáno, že psi z útluků, kteří častěji zvedali obočí, našli nový domov snáze než jiní, protože jim potenciální zájemci dávali přednost (zdroj: Wikipedie, Bridget M. Waller, Kate Peirce, Cátia C. Caeiro, Linda Scheider, Anne M. Burrows, Sandra McCune, Juliane Kaminski, Claire Wade: *Paedomorphic Facial Expressions Give Dogs a Selective Advantage*. In: *PLoS ONE*. 8, 2013, S. e82686, doi:10.1371/journal.pone.0082686).

Kdo by neznal věrný psí pohled, při kterém člověk jako zázrakem roztaje?

Výška hlavy a krk

Krk přispívá ke komunikaci v různých emocionálních situacích rozličným napřímením. Na napřímení (vztyčení, snížení) závisí výška, ve které pes nese hlavu; ta hodně vypovídá například o tom, jak je pes zrovna uvolněný nebo pozorný. Proto budete upozorněni na napřímení krku a na výšku hlavy nacházet v téhle obrázkové knize poměrně často.

Hodně uvolnění psi většinou nesou krk na úrovni zad nebo níž, zatímco při napětí ho více napřímí. Hlava je v závislosti na situaci nebo náladě držena nízko nebo vysoko. Výjimku tvoří plemena, která mají od přírody hodně vzpřímený krk. K těm patří například severská plemena, špicové nebo akita inu.

Najdou se i situace, při kterých pes drží hlavu nízko a krk má mírně skloněný, i když projevuje napětí – například při číhání.

Skloněné držení hlavy můžeme najít i u starších psů s menší pohyblivostí krční páteře a u psů, kteří jsou nemocní nebo je něco bolí. Krk a hlavu sklánějí i psi, kteří se v nějaké situaci necítí dobře. Tady je stejně jako u všech detailních popisů vždycky třeba vzít v úvahu celkovou situaci.

Pohyby hlavy mohou v jemných nuancích nasvědčovat na změnu emoce.

Držení hlavy nízko nebo vysoko se dá nejlépe rozpoznat, když si všímáme, kam směřuje nos psa.

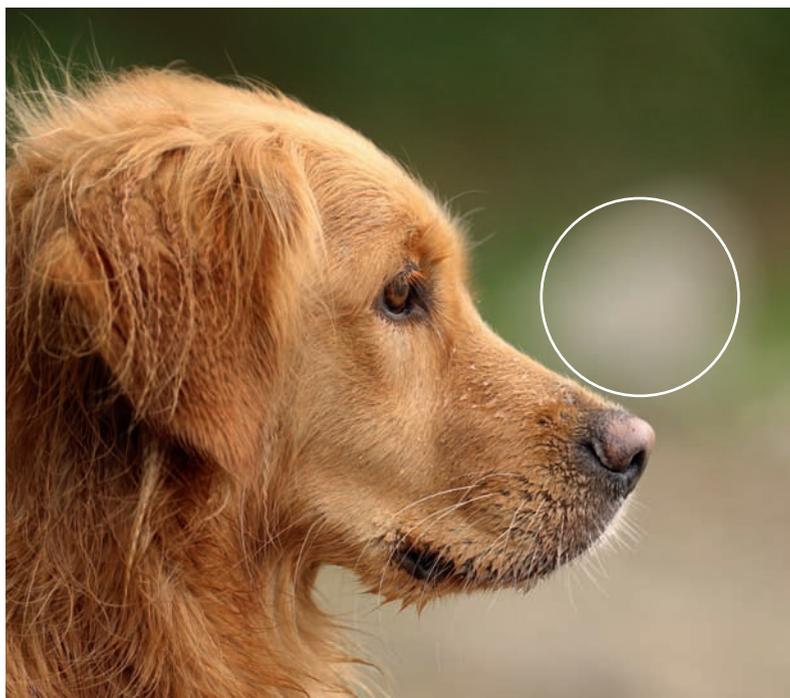

Dhanyi si všimla něčeho v dálce. Ve spojení se změnou pozornosti mírně pozvedá hlavu. Změny výšky hlavy (viditelné podle světlé skvrny v pozadí), otevření očí a směr pohledu jsou minimální, ale znatelné.

Malé napětí

- krk napřiměný
- oči mají mírně mandlový tvar
- horní víčko s řasami pokleslé
- obočí neutrální
- hlava spíše nízko

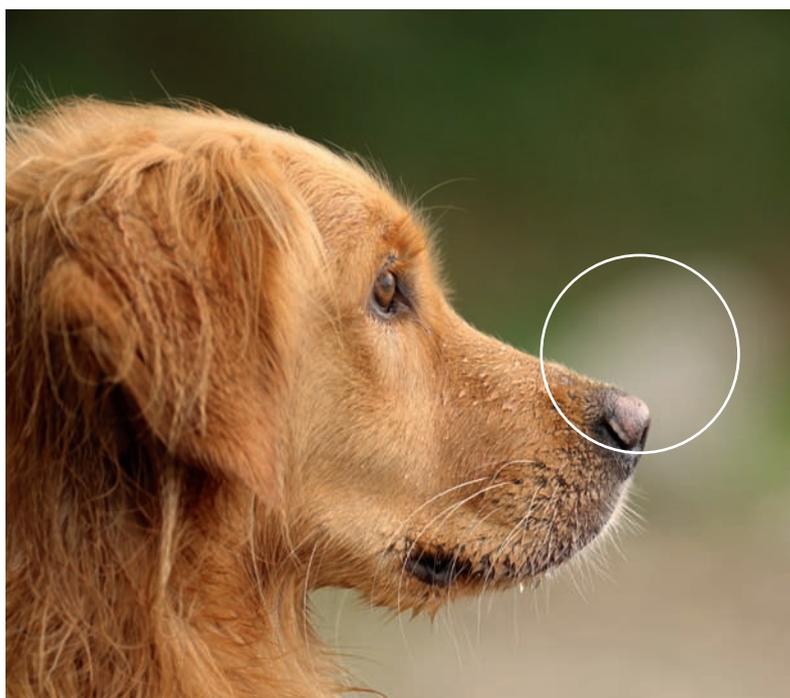
Dhanyi se nedívá na žádný určitý cíl. Její pohled směřuje mírně dolů.

Trochu větší napětí

- krk napřiměný
- oči trochu více otevřené
- obočí mírně zvednuté
- hlava trochu pozvednutá

Teď už pohled směřuje nahoru do dálky.

Katja Kraußová a Gabi Maueová

Psi

Signály a emoce

Ze 4. vydání německého originálu *Emotionen bei Hunden sehen lernen*, vydaného nakladatelstvím Kynos Verlag v roce 2023, přeložila Jana Dušková

Fotograf e Katja Kraußová, Gabi Maueová, Ingrid Betzová, Gabriele Boiselleová, Ursula Braunová, Marion Büschelová, Lina Grobeckerová, Esther Groteová, Michaela Haresová, Natascha Hoffmannová, Sandra Hoffmannová, Anne Janssenová, Jan Kehrl, Volker Kess, Anja Kieferová, Renate Koperniková, Pantelis Kovanidis, Annalena Kuhnová, Sabine Kuhnová, Silke Löfflerová, Kristina Maue-Limbachová, Lotte Maueová, Wolfgang Maueová, Judith Mehrwaldová, Thomas Meisel, Jutta Meissnerová, Nicole Munningerová, Marta Swiatkowska, Mathieu Pecqueuxová, Peter Raidt, Gisela Rauová, Dr. Daniela Rickertová, Dr. Barbara Schöningová, Antonia Sieberová, Ingrid Wildová

Redakce Patrik Václavek

Grafická úprava Kynos Verlag, sazba Matěj Barták

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2, 169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 422. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2023

Vydání první, Praha 2023

ISBN 978-80-7428-449-6